

Тамара ГОЛОБОРОДЬКО – знана полтавська літераторка, авторка поетичних і прозових творів. Народилася 14 жовтня 1953 року в селі Яроші на Глобинщині. Закінчила філологічний факультет Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка (1975). Працювала вчителем української мови та літератури, педагогом початкової школи, журналістом у газетах “Зоря Придніпров’я”, “Молода громада”, “Полтавський вісник”.

Друкувалася в періодиці, колективних художніх збірниках, видала книги “Не згасай, моя зоре любові” (1999), “Стежинами Божого слова” (2003, 2010), “Неотправленніє письма” (2006).

І ОДИН ЧОЛОВІК НА ДВОХ...

Невгадана історія

Вона і досі вродлива, хоч сивина зовсім вукрила її голову. Смаглява, чорноока, з гордою поставою. Здається, що й зморшки пасують їй – роблять обличчя привітним, усміхненим. Ми часто їздимо одним автобусом кожна у своє село і, щоб не нудьгувати, розмовляємо на різні жіночі теми: діти, город, консервація... Згадали якось давню газетну статтю про те, як один чоловік тут-таки, у нас, в Україні, обзавівся двома друзинами.

...Починалось усе до банального просто – одружений чоловік, батько трьох дітей, став зустрічатися з шістнадцятирічною студенткою. Зрозуміло, що дівчина незабаром завагітніла.

Утім, далі все пішло незвичним шляхом. Дружина, дізнавшись про це, сказала чоловікові, аби переходив до молодої, адже тут діти вже підросли, а там – мама ще сама дитина.

Майбутня юна мама мала теж свою думку. Я, мовляв, знала, що в тебе сім’я, тож і претензій не маю. Повертайся в родину, а я якось виплутаюсь.

Задумався чоловік, а тоді взяв та й привіз вагітну дівчину до своєї сім’ї. І зажили вони напрочуд дружно, чим, зрозуміло, потішали своїх односельців...

Моя співрозмовниця, хоч і слухала уважно, проте не сміялася, лише тихо мовила: – А у нас уже більше двадцяти років один чоловік на двох.

І розповіла свою таку надзвичайно цікаву історію життя.

...Вона розлучилася з чоловіком-п’яницею і залишилася сама з двома малими дітьми. Хоч мала постійну роботу і непоганий заробіток, та все ж у квартирі була потрібна чоловіча рука: то замок у дверях полагодити, то бал-

конну раму встановити. Попрохала якось колегу – чоловік тямущий, чуйний. Багато років працювали на одному підприємстві, жили в сусідніх будинках. Діти їхні спочатку до одного дитсадочка ходили, згодом до школи. Тож і дружили, бігали одне до одного в гості. Отак прийшов колега-сусід раз, удруге...

Тільки через рік про все дізналася його дружина. Але як жінка порядна й інтелігентна, вона не біла суперниці вікна, не вчиняла сварки посеред вулиці. Вони просто один раз поговорили і все.

Минали роки. Підросли в обох родині діти, а згодом і поодружувалися. Чоловік не залишав своєї сім’ї, а моя співрозмовниця не наполягала на цьому, бо такі не хотіла руйнувати сім’ю.

Отак і жили – і спільно, й нарізно.

Нещодавно вона захворіла, а провідати прийшла його донька. А тоді його прооперували в Києві, і її сини їздили, допомагали в усьому.

Вони удвох їздять на її дачу, вирощують ягоди й овочі, а тоді консервують – на дві сім’ї.

– Дехто називає мене нерозумною, – говорить супутниця. – Мовляв, треба було або прогнати його, нерішучого, або переманити до себе. Сказала якось, щоб не приходив більше, адже ми вже немолоді. Бачу, образився. Виходить, як молодший був та допомагав, то й потрібен був. А тепер старий, хворий, то й іди геть? А нещодавно прийшов до мене із букетом троянд. Хоч я добре знаю, які в нього статки. Отак і живемо: ні виправити нічого, ні повернути назад, ні зупинитися...

Вона замовкає, дивиться у вікно. Мабуть, розтривожила болючу рану. Треба заспокоїтись.

Хто щасливий у цій історії? Хто зловмисник? Невже винен чоловік, який не покинув сім’ї, не посиротив дітей, а крім того, не пиячив, не бешкетував, дбав про добробут

і благополуччя рідних. Чи можна звинувачувати дружину, яка роками мовчки спостерігала, як її чоловік іде до чужого під'їзду? Чи осуджувати ту, котра не наважилася стати розлучницею, не протиставляла себе дружині коханого і цим зберегла його сім'ю?..

Усі вони щасливі своєю глибокою мудрістю і любов'ю. Терплячістю і взаєморозумінням. Доля послала їм нелегке випробування, і вони з гідністю витримали його. Не побудували власного щастя на сльозах і руїнах чужого життя. Кожен жив для іншого.

Хто сказав, що щастя – легке? Любити завжди важко.

НА РОДУ НАПИСАНО

Бувальщина

Зимове сонце збиралося на спочинок, тож у переповненому автобусі теж сутеніло. Пасажири мовчки куняли. Зрідка то один, то інший, прокинувшись од дрімоти, злякано і розгублено позирав у вікно: "Чи не проминув, бува, своєї зупинки?" Ні. Відлягло. І знов куняв.

На передньому сидінні за водійською кабіною похитувалися постаті немолодих уже жінок. Вони гомоніли, стиха зітхали, хитали головами чи то на знак згоди, чи вимушено, на вибоїнах...

– Ми дізналися про все набагато пізніше, – мовила та, що сиділа біля вікна. – Нам він не говорив... Вони разом служили в Туркменії. Сиділи якимось утрюх біля колодязя, чи як там у них. А воно спека. Вирішили перепочити та знов напитися. Коли це підходять дві жінки-туркменки набрати води. Хлопці скучили за матерями, за домом, то й розговорились.

Одна туркменка глянула них сумно:

– І хороші ви, і молоді, і добрі, але недовговічні...

Дружно розсміялися у відповідь:

– Та ніхто вже нас, тьотю, не застрелить – завтра вирушаємо додому!

– Знаю, – мовила чорноброва жінка. – Ось ти, – показала на першого, – тільки й того, що будеш у дорозі. – А ти, – звернулася до другого, – трохи дома погостюєш, а третій з вас ще й фотографію встигне лишити по собі...

Хлопці подумки були вже в дорозі, вдома. Один у Молдавії, другий – у Воронежі, а наш – на Полтавщині. Та все-таки вирішили обмінятися адресами і час від часу повідомляти про себе...

Жінка дістала білу хустинку, приклала її до очей:

– Аж через рік мій син одержав листа з Молдавії. Писали мати і сестра однополчани-

на. Вибачалися за мовчання, але, вбиті горем, не мали сили написати раніше. Виявилось, що молдаванин, котрий звільнився першим, так і не доїхав додому: знайшли його на залізничному насипі, в степу, далеко від домівки... Зажурився мій син тоді, довго сидів задуманий. "От і немає одного з нас", – мовив гірко. А я вже як не допитувалася, нічого не дізналася. Згодом він одружився, дівчинка народилася. Як він радів! Дім збудували просторий. Я все Бога молила за них. Бо, самі знаєте, рідко трапляються щасливі родини: то зап'є хтось, то загуляє... А наші жили дружно, весело. Онучка – то викапаний батько... Ото і є фотографія... – жінка надовго замовкла, закривши очі хусткою.

– Отак і жили. Аж раптом лист із Воронежа. Думали, що помилка. Родичів чи знайомих у нас у Росії немає. Та син мій зрадив: від друга, з яким в армії служили, солдатську долю ділили... Як швидко зрадив, так швидко і зажурився. Бо писала мати вже загиблого друга. Той щойно повернувся зі служби, як мали ув'язнити несправедливо звинуваченого батька. Справа була заплутаною, тож доводилося їздити і в районний, і в обласний центри. Їздив-їздив, та й доїздився: знайшли вранці вдома у дворі – білий-білий, мов стіна, холодною россою вкритий, а біля нього – калюжа крові...

– Став мій син, як хмара, темний. Запив. Дратівливий зробився. Ні про що не питається! Одно цигарку за цигаркою курить і сам, як та цигарка, догоряє. Колись улучила хвилинку, як були на самоті, питаю: "Скажи мені, сину, що тебе мучить, я ж твоя мати. Невже не допоможу?" А він обійняв мене, посміхнувся гірко і мовив: "Те, мамо, що моя черга надійшла...". Яка черга, куди, я так і не добилася, а тільки чорні думки вже не покидали мене.

Жінка похитала головою:

– Боже мій, Боже! Скільки тій матері доводиться пережити всього, перетерпіти. Здається, і кам'яне серце не витримало б такого горя, а материне витримує. Як я ненавиділа себе за те, що живу! А що вдієш – живою до ями не ляжеш... Отож і того вечора зібрався до когось поїхати мотоциклом. І справа була не важлива, і дома роботи вдосталь, а він своєї: "Я скоро повернусь, мені треба...". Поїхав, а незабаром хлоп'я чийсь захекане прибігло: "Вашого дядька збила машина"...

– Мабуть, через півроку розповів нам усе його товариш. І про розмову в далекій Туркменії, і про те, що син мій сім років чекав смерті. Ой, якби ж ми це знали, то берегли б

же його!.. – жінка зайшлася тихим плачем.

Її співрозмовниця, тяжко зітхнувши, хрипло промовила:

– Не побивайтеся так. То вже доля в кожної людини. Так і йому було на роду написано.

А Я ХУХУ НЕ ХО!

Публіцистичне

Осінні шкільні канікули затяглися: два тижні – власне канікули, і три – карантин. Хто й не хотів їхати до бабусі в село, то мусив, бо батьки на роботі. П'ятикласниця Даринка взяла з собою книжки – хоч трохи повторимо щось, порозв'язуємо задачі, почитаємо. У п'ятому класі вже не “Читанка”, а “Українська література”. Це серйозно. Онучка читає уголос, а я домиваю посуд.

– Хуха... Хуху ... – доноситься з кімнати.

– Ти щотам хухаєш? – сердитовлітаю з кухні. – Що це за мова? З ким ти так розмовляєш?

У Дарини вмить з'являються сльози на очах:

– Бабусю, тут так написано...

Беру до рук підручник. О-па! “Вона була останньою”. Ні, це не передвиборна програма – це перший рядок казки про неї. Аж через пів сторінки читач – маленький читач! – дізнається, що вона – це хуха. У неї довга мінлива вовна, найчастіше – зелена, а мордочка – жовто-фіолетова. Хуха жила в лісі, а потім у хліві біля кіз, а потім, коли господар відчинив двері з хати, вскочила до дітей у ліжко...

Ні, я не вірила своїм очам! Я читала далі. Ось на полях сторінки – заклик чи гасло: “Зауважте, якими бувають хухи”. Я не змогла, не “зауважила” взагалі смислу речення. Далі – запитання, мабуть, для дуже обдарованих дітей: “Як ви гадаєте, кому все-таки щастить побачити хух?” “Чи існують, на вашу думку, у реальному житті домовики, потерчата і хухи?” Є й підказка: “Потерчата – душі дітей, що вмерли нехрещеними”.

Інша казка “Потерчата” розповідає про п'яного дядя, якого ті вмерлі нехрещені діти завели в болото, а добрий домовик порятував і привів додому... Мабуть, досить цитат. Підручник “Українська література” для 5 класу 2005 року видання під редакцією Л. П. Шабельникової рекомендований Міністерством освіти України.

Час уже, мабуть, сказати і про автора цих “страшилок” – назвати казками твори язык не здійсмається. Як стверджує передмова, Василь Королів-Старий (1879–1943) народився на Полтавщині в мальовничому селі Ладані. Утім, це село нині не належить уже до Полтавської області. Закінчив Полтавську духовну семінарію, але священником не став.

Здобув професію ветеринара, працював за фахом, заодно пробуючи сили в літературі. Революційні події 1917–1919 років захопили письменника (а чому не священника, не ветеринара? – Т. Г.) Він підтримував борців за незалежність української держави. (Хотілося б дізнатися, яким чином, бо вже 1919 року Василь Королів-Старий виїхав за кордон і ніколи більше не повертався в Україну). Там, спромігся на збірку казок “Нечиста сила”.

Хто ж саме рекомендував школярикам вивчати твори цього не висвяченого в батюшки ветеринара? І чи взагалі читав хто хоча б по діагоналі, про що в них ідеться?

Десять-одиннадцять років – це вік, коли психіка, світогляд, особистість дитини лише формується. Дитина пізнає світ, а допомагає їй це зробити добра і мудра казочка. Дитячий світ заселений котиками і зайчиками, ведмедиками і курчатками, казковими героями, які перемагають зло.

А до чого тут хуха? Хто вона (чи воно) і звідки? Формує матеріалістичний світогляд? Зовсім ні. Знайомить з основами християнства? Теж ні.

Значить, із чиеїсь легкої руки через шкільний підручник діти засвоюють думку про те, що з усілякою чортівнею можна дружити, жити в мирі і злагоді. Скільки їх, таких покемонів, суперменів, дракул та інших міфічних істот, яких немає у реальному світі і яких не створював Бог? І чи не цинічно описано походеньки п'яного служителя церкви, якщо ми вважаємо Україну християнською країною?

Запитання до казки “Потерчата” більш ніж дивує: “Чи погоджуєтеся ви із твердженням, що причиною пригод дядя була горілка? Обґрунтуйте свою відповідь”. Невже в десятирічних дітей достатньо особистого практичного досвіду вживання алкоголю, аби дати відповідь та ще й обґрунтувати її?

Залишається тільки поспівчувати вчителям, які змушені працювати за шкільною програмою, пояснювати дітям просто нісенітницю, замість того, щоб знайомити з невичерпною мудрістю народної казки...

– Ану, кидай до портфеля свою книжку! – знімаю фартуха і вмощуюся на дивані.

– Ка-а-а-зку! Бабусю, казку! – – Даринка радісно підстрибує і обіймає мене за ший. – “Вітрів подарунок”, ні, “Мудра дівчина” або “Гора самоцвітів”. Або всі!

Я розповім ще ті, які чула маленькою від свого батька, які розповідала своїм дітям. Про мудрість простих працюючих людей, про перемогу добра і любові над злом, про неповторність рідного краю.

А про хуху – не хочу.

